
MAGYAR MŰSA.

Költ Bétsben 2. Júniusban 1787.

A félbe szakasztott munkának hátra maradott része.

7) *Zápolya Borbála*, Szepesi Gróf, és Magyar Országai Palatinus Zápolya Istvánnak Leánya, első Sigmund Lengyel Királynak kedves élete Párja, oly Deáksággal bírt, hogy minden régi Deák Írókat érthetőképpen szélteben olvasott, és Királyi férjével, midőn egymástól távol vóltanak, tsupán csak Deák nyelven levelezett. Azokat a' Deák Leveleket *Gorscius Szaniszló*, Krakai Kánonok Úr, szorgalmatoson mind edgy tsumóba fzedte, és osztán *Kritzius* említett Sigmund Királynak tselekedeteiről írott Könyvébe bé-íktatta, mái napiglan-is mind a' két rendbéli Kéz-írás a' Lengyel Országai *Zaluszky* közönséges Bibliothékában gondviselés alatt tartatik.

8) *Báthori Griseldis*, Erdély országi Fejedelem Báthori Kristófnak Botskai Ersébettől született Leánya, Lengyel Ország Kantzelláriusának, és fő Hadi-vezérének *Zamosky János*nak hités tárfa, *Atya* Házánál minden tisztefséges tudományokra, nevezetesen a' Deák nyelvre annyira meg-tanítatott, hogy Férjével egyedül csak Deák nyelven beszéllett szünetelen. Minémü Deák Leveleket tulajdon magok

P p keze-

kezeikkel írtnak legyen e' két fő rendbéli személyek, azok edgyüvé szedetttvén a' Zamotsczi Akademiának Bibliothékájában mutogattatnak, a' mint ezen Könyv-tárháznak mostani gondvifelője *Jánosky János* bizonyítva in *Janocianis* Vol. II. pag. 14.

9) *Lorántffi Susánna*, *Lorántffi Mihály* Sáros Patak Városának örökös földes Urának edgyetlen edgy Leánya, első *Rákótzai György Erdélyi Fejedelemnek Hitvese*, melly szép tudománnyal bírt legyen, nyilván ki-mutatta abban a' magától írt istenes Könyvében, mellynek ilyen titulust adott: *Móses, és a' Proféták*, az az: az igaz *Keresztyéni Vallásnak XLV. Agazatinak szent Irásbéli győzhetetlen bizonytság tétele.* Fejérváratt 1641-dik esztend. 4. Rész.

10) *Petrótzai Sidónia Katalin*, *Petrótzai István* nagy jószágú Nemes Embernek a' Leánya, *Gróf Pekri Lörintznek Felesége*, melly szép tudományú Afszony lett legyen, nyilván bizonyítvány világ eleibe bocsátott Munkái:

1) *Arnd János Sz. Írás Magyarázó Doktornak* Munkáját Magyarra fordította Német nyelvből, illy titulus alatt: *Kereszt nehéz Terhe alatt elbágyadt szíveket élesztő jó illatú XII. Liliom.* Kolosváratt 1705. esztend. 12. Rész.

2) *Jó illattal füstölgő igaz Szív.* Lőtsén, 1708. esztend. *Arnd János* Munkája ez-is Németből Magyar nyelvre fordítva.

3) *Majer János Sz. I. M. Doktor Könyvetskéjét*, ez titulus alatt született nyelvére által fordította: *A' Pápista Vallásra hajlott Lutheránusok' Lelkek esméretinek Klnja*, mellyben mutogattya, hogy az olyan ember minden-

denben kétszemes idvefsege iránt. Hamburgban 1690. ezst. 8. Rész.

11) *Báthori 'Sofia*, második Rákótzai György Erdélyi Fejedelemnek felesége, és Zenebonás Rákótzai Ferentznek Anyja, férjének halála után a' Római Kathólíka Vallásra által menvén, edgy Pápísta Imádságos Könyvet nyomtattatott, a' melly Nagy-Szombatban gyakor ízben újjolag Könyv-nyomtató sajtó alá adattatott 4-ed Rész.

12) *Ujfalusi Judith*, Klára Szűz Szerzetebéli Apátza Leány Kis-Afzszony, Jéhusnak és Máriának Eletét Tseh nyelvből Magyarra fordította, melly Nagy-Szombatban ez-is sokszor ki-nyomtattott, utólszor pedig ugyan ott 1746. ezst. 8. Rész. látott világofságot a' Jésuiták gondoskodása által.

13) *Baldvin Dorottya 'Sofia*, Baldvinus Fridrik Sz. I. M. Doktor és Professor' Leánya, először Lötsei Prédikátor Boehm Kristófnak, ennek halála után Sopronban Senátor Serpili Jánosnak felesége. Errül *Oleárius Kristóf* azt írja edgy *Evangelischer Lieder-Schatz* nevű Könyvének harmadik részében, hogy nem tsak a' Filozófiának és Theológiának titkait tudta értelmessen magyarázni, hanem hogy 'Sidó nyelven is tudott folytában beszélleni, és 'Sidó istenes ditséreteket és hymnusokat írni, sőt a' 'Sidó Doktorokkal gyakran vetélkedvén, azoknak nyelveken 'Sidó Leveleket-is írogatott.

14) *Bethlen Kata*, Gróf Bethlen Sámuel Küüllő Vármegye Fő-Ispánnyanak Nagy Borfai Sárától született Leánya, először Gróf Haller László, azután Széki Teleki József Hitvese, melly nemes elmével bírt legyen azon kívül, hogy az Orvosi tudományban, és a' füveknek fáknak természetének vizsgálásában kiváltképpen való módon gyönyörködött,

és

és minden Magyar nyelven található Könyveket edgyben szedett, még e' következő Könyveket-is írta:

1) *Védelmesö Pais, mellyel a' Kisérteteknek tüzes nyilai ellen e' világi életben szüntelen fenn-forgó nehéz Hartzok között nem tsak óltalmazhattya magát, hanem azokat diadalmason meg-is gyözheti, és a' gyözedelmeknek Seregekbe ditsekedve bé-álhat a' keresztyén ember.* Szebenben 1751. esztend. 8. Rész.

2) *Gróf Bethleni Bethlen Kata Eletének maga által való rövid le-irása.* Szebenben 8. Rész. E' Könyvben az esztendőnek, és a' nyomtatás helyének el-titkolásával a' maga tulajdon életét írja-le a' Grófné minden környül állásaival edgyütt. Az akkori időknek forgása szerént, Királyi parantsolatból a' tilalmas Könyvek közzé számláltatott.

15) *Vargyasi Dániel Polixena, Liber Báró Vargyasi Dániel István Leánya, Lib. Bár. Veffelényi István Elete Párja, Schurman Mária módgyára, a' Görögül és Deákül írott Könyveknek olvasásában töltötte-el nagyobbán életének idejét, Piktét Benedeknek a' Keresztyéni Erköltsökrül ki-adott Deák Könyvét magyarra fordította illy titulus alatt: A' Keresztyén Ethikának summás Veleje, Kolosváratt 1752. 8. Rész. Tudós Attyának Monita Paterna nevezetü Deák Könyvét, melly Szebenben 1752. eszt. 8. Rész. jött világosságra, született Magyar nyelvére által változtatta ugyan; de mind az ideig még Kézírásban maradott. Azomban három nemes elméjü tudós Leányokat szült a' Hazájának, kik rendel így következnek;*

16) *Vesselényi Susánna*, Vargyasi Dániel Polixéna' leg-idősb Leánya, Lib. Báró Bánfi György' Felesége, ezekkel a' Könyvekkel bővítette Hazáját, hogy

- 1) Falber Fenouillot Frantzia nyelven írt Komédiáját Németből Magyarra fordította illy titulus alatt: *Gállya Rabb, avagy Jutalma a' Fiui, vagy magzati Szeretetnek*. Kolosváratt 1785. eszt. 8. Rész.
- 2) Littleton Györgynek Szent Pál Apostol' megtérítéséről először Anglusúl írott, és azután Németre fordítottatott Könyvét született nyelven magyarázta illyetén fellyül való írással: *A' Sz. Pál Apostol' Meg-téréséről és Apostoli Hivataláról a' Keresztyén Vallás' Igazságának meg-mutatására való Jegyzések*. Kolosváratt 1786. eszt. 4. Rész. Ez olyan edgy könyv, hogy méltó minden keresztyén embereknek meg-olvasni.

17) *Vesselényi Mária*, Dániel Polixéna' közbülső Leánya, Gróf Teleki Ádámnak a' minapában meg-hólt hités Társa,

- 1) *Jésuita Sárása Antal'* Könyvét Magyarra fordítván közönségesé tette Kolosváratt 1784. 8. Rész. illyen fellyül való írással: *Szüntelen való örvendezésnek mestersége*.
- 2) Hervey Jakabnak illy nevezet alatt Anglusúl írott Könyvét: *Meditations among the Thombs* Magyarúl tolmátsolta *A' Sirben nyugovó halottak felett való Elmékedéseknek* titulusa alatt. Gróf Uri Férje által Kolosváratt leendő ki-nyomtatattása minden napon váratik.

18) *Vesselényi Anna*, Dániel Polixéna' leg-ifjabbik Leánya, Gróf Bethlen Lajos' élete Párja, még
Leány

Leány Kis-Afzszony korában, Anyja nyomdokát követvén, *Stapfer Jánosnak* Deák Könyvét *Manuductionem ad Religionem Christianam* született Magyar nyelvén magyarázta *A' Keresztyén Vallásra való Ut-Mutatásnak* titulusa alatt. Kolosv. 1774. eszt. 8. Rész.

19) *Anna Mária Jánoky*, Lib. Báró Hellenbach Károly Hítvese, miképpen kellefsék a' Szülő Anyának magok Leányait nevelni, *Okos Tanátsadást* írt eleikbe. E' Könyv Lipsiában nyomtatott 1763. eszt. 8. Rész. a' melly azután három esztendővel némelly hozzá-adásokkal meg-bővítve újjólag ismét ki-botsáttatott.

Több efféle Nevek most nem jutnak eszembe, de avagy tsak az elő számlált példákól némű néműképpen nyilván kitettzik, hogy az Afzszonyi Nemet-is szintén azon elmebéli eleven tehetségekkel ruházta-fel a' Természet, mint színte a' Férjfiakat; és ha a' szorgalmatos gondos jó nevelés által a' tiszteséges Tudományoknak tanulásában illendőképpen gyakoroltatnának, minthogy ő nékiek-is arra egyenlő Jufsok vagyon, tellyes reménységgel szintén úgy lehetnének közöttök *Baco Verulámiusok*, *Lockok*, *Newtonok*, *Eulerek*, *Bernoulliak*, *Hoffmannok*, *Páriz Pápaiak*, *Gyöngyöfik*, *Benitzkiek*, *Bajtaiak*, és több efféle tudós Lelkek.

A' halhatatlan emlékezetű Maximilián Stollt így gyászolja edgy Magyar Músa T. M. 25.
Máj.

Vaj, zokogás, lárma, füleimbe érkeze már ma
Béts' Hóstátja Felől, 's híreli: meg-hala Stoll!
Stollt,

Stollt, a' ki már régen ragyogott mint csillag az égen,
 A' férgek meg-észik: mert ma verembe teszik.
 Gyászba van érette Béts Városa, sírja felette
 A' nyavalyái fereg' könyve zokogva pereg.
 Orvosi bátorság, tudomány, 's nemes emberi jóság,
 Benne csoportba talált Stollba magába halált.
 Ő mást gyógyított, fokakat pedig arra tanított,
 Mit tesz az Orvosi kéz, hogy ha vezérli nagy ész.
 Általa fok gyógyult, 's végtére maga ma ródult
 A' nyavalyák' ferege, 's meg-fogya vére heve.
 Reggel egészségben vala, már estvére az égbe
 Hívja-fel Isteni kéz, 's ő vala mennie kész.
 Lelke nyugalomára mene; testét hagyta magára,
 Mellybe lakott remek ész, másbaja routani kész.
 Erdeme, jósága légyen ő neki pálma fa ága,
 Ofzlopja' tetején, teste' nyugalma helyén.

Az alább írt Versek kérdzenek Deákól-is Magyar-
 ról-is a' Magyar Műsának végedes-végire' leges-
 leg hátúl, mert az első helyet nem szereztek, 's nem-
 is érdemlik:

Ad Zoilum.

En, qui coepisti nuper lacerare recentes
 Hungaricos Versus, hos quoque carpe, meos.
 Patre vacillanti geniti sunt, unde vacillant,
 Sed pater et soboles sunt sine dente tamen.
 Te vero peperit Livor cum dentibus uncis,
 Rode igitur, per me, mollia dura, licet.
 Ut canis et nocui mures, aliena capeffis,
 Ingeniumque sagax rodis, ac ipse stupes.
 Nescio, cur hebeti ferias cum fulmine frustra,
 Quam, sine mens peperit conjuge casta, prolem.
 Nil

Nil tibi commisit soboles, nil aegraque mater,
 Hinc tener, Herodis ne cadat ense, puer.
 Si tamen insistes, sic pergas rodere nostrum,
 Zoile! versiculum, quod prius ede tuum.

Ugyan az, az irigy Zoilushoz, Magyar Verseken.

A' minap el-kezdéd Magyarúl sült Versemet enni,
 Rágjad, ha kell, imé még adok, ez-is engim.
 Lábai higgadnak, mert nemzé sánta Poéta,
 Nem fogafok még-is sem fiu sem az apa.
 De te születettél irigy orral horgas agyarral,
 Üsd orrod' s agyarád' lágyba keménybe, szabad.
 Mint az eb és az egér rágódól más tsemegéjén,
 'S néked nem lévén, mardosod az okos ész.
 Oh! kit nem régen szült nőstelen ágyba' Minervám,
 Ostoba menköddel mért ütöd árva fiát?
 Nem vétett néked sem a' fia sem beteg anyja,
 Ne vágd Héródes módra le-gyenge nyakát.
 Tsak ugyan ha akarod még Verse'm Zoile! marni!
 Add-ki Világra, ha van, Zó-Iliádat elébb.

T u d ó s i t á s .

Mivel a' Magyar Hunyadinak ki-nyomtatására, már négy nagy érdemű és Méltóságú Hazafiak, nagyonn gazdag segedelemmel lenni méltóztattak. de más bizonyos okokból-is jelenti az Auktor: hogy azoknak, a' kik magokat eddig jelentették, nem 36. hanem tsak 24. Krajtzárokért fog-küldettni edgy könyv; tsak hogy az el-küldés' módjáról magok tegyenek tudósítást, és mivel ez a' tudósítás-is érkezhetik későn, az első-is pedig későn érkezett; bé-fog vétetődni a' jelentés mind addig, míg a' könyv' nyomtatásnak egészen vége nem lesz; melly reményem, hat hét múlva meg-lesz.

Horváth Ádám.